

Čís. 1303.

Prodej zboží dle § 81 (4) žel. dopr. ř. není vázán podmínkami třetího odstavce § 81 žel. dopr. ř.

(Rozh. ze dne 22. listopadu 1921, Rv I 511/21.)

Žalobkyně odevzdala dne 29. července 1919 ve stanici Nýřanech dráze k dopravě několik sudů borůvek na adresu Antonín M. v Mostě jako rychlozboží. Dráha zásilku převzala a dopravila dne 29. července 1919 do stanice určení, adresát odepřel však přijetí, pročež dráha zásilku dne 30. července 1919 odpoledne ve veřejné dražbě prodala. Žalobkyně byla vyrozuměna stanicí v Nýřanech o nepřijetí zásilky dne 31. července 1919. Dráha prodala borůvky po 75 h za kilo a zaslala žalobkyni stržných 110 Kč 50 h, jichž však tato nepřijala a domáhala se náhrady škody, ježto dráha nevyčkala její dispozice; škodu pak spatřovala v tom, že cena borůvek byla 2 K 20 h za kg. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl mimo jiné z těchto důvodů: Dlužno se zabývatí otázkou, zda dráha se řídila ustanovením čl. 282 obch. zák. a dalším ustanovením § 81 (3 až 5) žel. dopr. ř. Bod (3) stanoví, že není-li možno odesílatele zpravití neb otálí-li odesílatel s udělením příkazu, má železnice zboží vzíti na sklad na nebezpečnoství a útraty odesílatelovy a v tom případě ručí za pečlivost řádného obchodníka. Jest však též oprávněna uložiti zboží u speditera nebo ve veřejném skladišti na účet a nebezpečnoství k dispozici oprávněného a zatížití je dobírkou nákladů a útrat na něm vázoucích. Dle bodu (4) železnice je dále oprávněna bez zvláštních formalit co nejlépe prodati zboží, jež nemůže býti dodáno, podléhá-li rychlé zkáze nebo nelze-li je dle místního poměru ani odevzdati spediterovi ani dáti ihned na sklad. O zamýšleném prodeji buďtež vyrozuměni odesílatel i příjemce, leda že by nebylo lze tak učiniti. Provádí-li železnice prodej sama, může vybrati hotové výdaje a poplatek tarifem stanovený. Žalovaná strana namítá, že borůvky se silně kazily, že proto volila cestu dle § 81 (4) a) žel. dopr. ř., prodala je ihned a že odesílatele o obmýšleném prodeji vyrozuměla. Je zjištěno, že odesílatel byl vyrozuměn o nepřijetí zboží a o udělení dispozice, nebyl však vyrozuměn o tom, že dráha zamýšlí provéstí prodej, a to ihned beze všech formalit. Toto ustanovení (4) dlužno však vykládati v souvislosti s první větou odstavce (3) a to tak, že vypočítává žel. dopr. řád v obou těchto ustanoveních, k čemu dráha jest oprávněna, »není-li možno odesílatele zpravití nebo otálí-li odesílatel s udělením příkazu nebo nelze-li příkaz provéstí«. Důkazem toho jest v odst. 4. uvedené slovo »jest dále oprávněna«, což poukazuje na oprávnění v předchozím odst. 3. vypočtená. Nestací tedy k prodeji pouze okolnost pod 3 uvedená, »podléhá-li zboží rychlé zkáze«, nýbrž musí býti splněna i podmínka první věty (3), zejména otálí-li odesílatel s udělením příkazů. V tomto případě podmínky první tu není. Zboží došlo dle razítka do stanice určení dne 29. července 1918 v 9 hod. ráno. Stanice zasílací teprve vyřízením ze dne 30. července 1919, ve 2 hodiny odpo. vyhotoveným, dala odesílatele vyrozuměti o nepřijetí zásilky a o udělení dispozice. Stanice určení však určila prodej zboží na 30. července 1919 ve 4 hod. odpo. a také jej v tu dobu provedla. Nelze proto za to míti, že

odesílatel s udělením příkazu otálel, že by byl ve směru tom v prodlení. Zavinění dráhy, která má povinnost bedlivého obchodníka (čl. 282 obch. zák.), záleží v tom, že dražba určila na tak krátkou dobu, že ani v případě telegrafického udělení dispozice hledě k době přijetí telegramu — 30. července 1919 — 9 hod. 53 min. dopol. — a odbývání dražby, t. j. dne 30. července 1919 ve 4 hod. odpol. — nelze s určitostí a s jistotou očekávat, že by telegram zavčas, t. j. do 4 hod. odpol. došel a byl dráze doručen. Byly tu sice podmínky prodeje dle § 84 (4 a) žel. dopr. ř., chybí však podmínka hlavní, obsažená v bodu 3. první věty, a proto dlužno prohlásiti postup dráhy za příčící se předpisům žel. dopr. řádu. *O d v o l a c í s o u d* zamítl žalobu pokud se domáhala více než 110 Kč 50 h. *D ů v o d y*: Odvolací důvod nesprávného posouzení věci jest opodstatněn. Železniční dopravní řád ustanovuje v § 81 (4), kterýžto předpis jest základem pro rozhodnutí této rozepře, že železnice jest oprávněna bez zvláštních formalit co nejlépe prodati ihned zboží, jež nemůže býti dodáno, podléhá-li *rychlé zkáze*. *Hlavní omyl* prvního soudce spočívá v tom, že slůvko »dále« v první větě citovaného čtvrtého odstavce § 81 žel. dopr. ř. vykládá v ten rozum, že jím stanoveny byly podmínky v třetím odstavci tohoto paragrafu uvedené i pro postup dráhy upravený ve čtvrtém odstavci, že tedy dráha zboží, nedodatelné a rychlé zkáze podléhající, smí prodati jen tenkrát a teprve, otálí-li odesílatel s udělením příkazu. Dotčené slůvko »dále« v úvodu čtvrtého odstavce jest však toliko stylistickým obratem, vnější spojkou vět bez vnitřního významu, a chce jen postaviti proti sobě neboli vedle sebe jednak povinnosti, které předpisy § 81 (1) až (3) žel. dopr. ř. ukládají železnici ve všech případech dodacích překážek, jednak pouhá oprávnění, která dráze jsou na vůli dána ve zvláštních případech. Správnost tohoto výkladu, že předpis odstavce (4) lit. a), o nějž tu jde, na předpisu odstavce (3) § 81 žel. dopr. ř. nijak není závislým, plyne zřejmě z obsahu jeho samého, neboť předpis onen stanoví pro oprávnění dráhy k prodeji zásilky pouze dva předpoklady a to jednak, že zboží nemůže býti dodáno, a pak, že podléhá rychlé zkáze. *Názor prvního soudce*, že další, třetí podmínkou zmíněného oprávnění jest otálení odesílatele s udělením příkazu, nemá v obsahu ustanovení odstavce (4) a zejména jeho bodu a) opory, ba příčí se přímo znění a smyslu jeho, neboť motivem předpisu toho jest zřejmě jen, by dráze při hrozícím nebezpečí zkázy nedodatelné zásilky dána byla možnost samostatným a co nejrychlejším opatřením zboží realizovati, a proto připouští také zmíněný předpis toto opatření výslovně »ihned«. První soudce zjistil, že v tomto případě tu byly ony dva předpoklady § 81 (4) bod a) žel. dopr. ř., a důsledkem toho byla železnice, odhodlavši se vzhledem k polozkaženému stavu zboží k prodeji zboží, zajisté oprávněna, prodej ten provésti, aniž by musila vyčkati, zda-li vůbec aneb až dojde odesílatelův příkaz. Ostatně má odvolací soud za to, že odesílatel v tomto případě s udělením příkazu skutečně otálel. Železnice zpravila totiž odesílatele nejen podle předpisu § 81 (1) žel. dopr. řádu prostřednictvím zaslacích stanice Nýrska neprodleně dne 29. července 1919 doporučeným dopisem o tom, že adresát přijetí zásilky odepřel, vyžadujíc si zároveň jeho bezodkladný příkaz, nýbrž učinila odesílateli totéž vyrozumění a vyzvání, ačkoliv k tomu povinna nebyla, nad to telegramem současně podaným, považujíc sama případ za obzvláště naléhavý podle předpisu instrukce čís. III. pro manipulaci při přepravě zboží čl. 50, bod 2.

odst. 2. Tento telegram došel odesílatelky již dne 30. července 1919 po 9. hod. dopol., a byla odesílatelka, byvši upozorněna již tímto mimořádným avisováním telegrafickým na zvláštní naléhavost věci, rozhodně povinná, aby i ona vyžádaným nejrychlejším způsobem stanici určení v M. svou disposici sdělila, to jest taktéž telegramem aneb i telefonem, což prováděcí ustanovení II. odst. 4 k § 73 odst. 2 žel. dopr. ř. právě pro takové nutné případy výslovně ustanovuje. Neučinila-li žalobkyně tak, porušila ona sama povinnost pečlivosti řádného obchodníka (čl. 282 obch. zák.), a nikoliv, jak za to má prvý soudce, železnice, která vše zařídila, aby odesílatelce umožněno bylo ještě včas udělití příkaz. Že druhé vyrozumění odesílatelky prostřednictvím odesílací stanice dopisem jí došlo dne 30. července 1919 teprve k večeru, za tohoto stavu věci nerozhoduje, neboť již ono telegrafické první zpravení a vyzvání odesílatelky bylo vyrozuměním ve smyslu § 81 (1) žel. dopr. ř., ačkoliv »na úředním formuláři« vypraveno nebylo. Podle všech těchto vývodů byla tedy dráha, ať tu byly veškeré podmínky § 81 (4) bod a) žel. dopr. ř., oprávněna zásilku borůvek již dne 30. července 1919 o 4. hod. odpolední prodati a zbývá zkoumati, zdali zachovala při tom provedení prodeje předpisy § 81 (4) žel. dopr. ř. Železnice prodala zboží bez zvláštních formalit co nejlépe, jak to vyplývá z protokolu o prodeji, šetřila při tom zvláštních opatření čl. 51 shora citované instrukce II., uveřejnila nařízený prodej přiměřeným způsobem vyhláškou a provedla prodej veřejnou dražbou. Železnice nezpravenila sice o zamýšleném prodeji ani výslovně odesílatelku, žalobkyni, ani vůbec příjemce, adresáta. Nehledíc k tomu, že podle § 81 (4) žel. dopr. ř. tato vyrozumění předepsána jsou jen tenkrát, pak-li možno tak učiniti, pak-li tedy naléhavost věci to připouští, a nehledíc k tomu, že zvláštní opětné vyrozumění odesílatelky o zamýšleném prodeji, jež arcíť ve zmíněném telegramu výslovně obsaženo nebylo, pro naléhavost věci bylo bezúčelným a proto zbytečným, jest zjištěno, že adresát přijetí zboží odepřel proto, poněvadž mu bylo zasláno více zboží, než objednal. Vzhledem k tomu, že zpravení adresáta o zamýšleném prodeji má jen ten účel, by po případě přece ještě pohnut byl k tomu, by zásilku převzal, mohla železnice i jeho vyrozumění v tomto případě se zřetelem na uvedený důvod odmítnutí zásilky považovati za zbytečné. Opomenutí zpravení těchto osob o zamýšleném prodeji zboží rozhodně však nezpůsobilo, že tím provedený prodej se stal právně neplatným, nýbrž zavazuje dráhu stejně jako případné opomenutí vyrozumění jich o provedeném prodeji dle § 81 (5) žel. dopr. ř. jen k náhradě škody. Že by žalobkyni jakožto odesílatelce z té okolnosti, že železnice ji, pokud se týče adresáta Antónína M-a o zamýšleném a provedeném prodeji nezpravenila, byla vzešla jakási škoda, žalující strana ve sporu ani netvrdila, odvozuje uplatněnou škodu jediné z té okolnosti, že dráha zboží prodala ještě před tím, než ona, odesílatelka, o nepřijetí zásilky adresátem od stanice určení vůbec byla vyrozuměna. Pro škodu, žalobou uplatněnou, ostatně není vůbec ani kausální skutková okolnost, že dráha odesílatelku o prodeji nezpravenila, tak že se nedostává žalobnímu nároku na náhradu škody ani příčinné souvislosti s tvrzeným opomenutím dráhy. Není tedy nárok žalobní ani s toho hlediska, že dráha strany o prodeji zvlášť a výslovně nezpravenila, nikterak opodstatněn a železnice žalující straně z náhrady škody vůbec práva není. Naproti tomu byla dráha dle ustanovení § 81 (5) žel.

dopr. ř. arciť povinna, výtěžek prodeje po srážce výdajů a poplatků odesílateli dáti k dispozici, to však dráha dle vlastního tvrzení žalobkyně učinila, nabízejíc žalobkyni dotyčnou částku, které žalobkyně ovšem nepřijala. Proto slušelo se žalovanou stranu uznati povinnou, aby zaplatila žalobkyni onen výtěžek, který dle protokolu o prodeji činí zbývajících 110 Kč 50 h, to arciť bez úroků, neboť na žalovanou dráhu v tomto směru žádná vina v prodlení nepadá (§ 1334 obč. zák.).

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání — mimo jiné z těchto

důvodů:

Pokud se týče dovolacího důvodu nesprávného právního posouzení věci (§ 503 čís. 4 c. ř. s.), není dovolání opodstatněno. Zcela samostatně § 81 (4) a) žel. dopr. ř. uvádí oprávnění dráhy, zboží, jež doručeno býti nemůže a podléhá rychlé zkáze . . . , ihned beze všech formalit co nejlépe prodati. O nastávajícím prodeji mají odesílatel a příjemce býti vyrozuměni, leda že to není proveditelné. Že toto ustanovení žel. dopr. ř. nutno pojímati zcela samostatně a že nepředpokládá, by tu byla též podmínka § 81 (3) žel. dopr. ř., jde na jevo z celé gramatické skladby § 81 žel. dopr. ř. a zvláště jeho odstavců (3) a (4) a poukazuje se ve směru tom na správné odůvodnění rozsudku soudu odvolacího, k němuž se vzhledem k vývodům dovolání jen ještě připomíná toto: Kdyby dráha směla teprve tenkrát zboží, zkáze podléhající, prodati, když odesílatel příkazu, co se s ním státi má, vůbec neb bez otálení nepodal, nemohla by zboží prodati hned, jak jí velí § 81 (4) a) žel. dopr. ř. Právě však to, že jest povinna prodati hned bez formalit, a vyrozumět strany jen, je-li to (scilicet před prodejem na hned ustanoveným), proveditelné, ukazuje k tomu, že není spojování odstavců (3) a (4) a § 81 žel. dopr. ř. tak, jak to učinil prvý soudce pro výklad § 81 žel. dopr. ř. přípustno. Hlavní důraz se tu klade na to, aby zboží, zkáze podléhající, bylo prodáno ihned (patrně proto, by se zcela nezkazilo a by se zachránilo, co se zachrániti dá) a vyrozuměti se mají strany jen, je-li to proveditelné. Žalující strana, snažíc se dokázati, že by její odpověď na telegrafickou zprávu, že adresát zboží nepřijal, dráha již obdržeti nemohla, sama připouští, že telegrafické vyrozumění o ustanoveném prodeji nebylo by i pro krátkost času stihlo, takže tím, že vůbec zvláště posláno nebylo, nestala se jí žádná újma, a bylo by bývalo zbytečným, na věci ničeho neměním formálním je posílati s vědomím, že nedoručí. Vyrozumívání o zamýšleném prodeji bylo tedy neproveditelné, určovati pak prodej na pozdější den bylo riskantní a proto vzhledem k znění odst. (4) slovo »i h n e d«, nepřipustným. Vždyť zjištěno, že borůvky již kvasily, dle kaši tvořily a bedny takřka v šťávě borůvkové plavaly.

Čís. 1304.

Majitel čistírny jest za poměrů poválečných povinen dáti pojistiti věci, dané mu k čistění.

(Rozh. ze dne 22. listopadu 1921, Rv I 614/21.)